

07

>>

การสร้างสรรคสุนทรีย์ในนิทรรศการ ความงาม
และความน่าเกลียด สุนทรียศิลป์แห่งมารศรี

Aesthetics Creation in “Beauty and Ugliness :
Aesthetic of Marsi” Art Exhibition

¹ ผู้รับผิดชอบหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์มนะพนตศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail: supachai3833@gmail.com

บทคัดย่อ

ในประวัติศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยของไทยในช่วงสองทศวรรษนี้ได้เริ่มปรากฏชื่อศิลปินหญิงผู้สูงศักดิ์ ท่านหนึ่งคือหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร สืบเนื่องจากการที่มูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงมารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ได้จัดนิทรรศการแสดงผลงานของท่านในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2553 และ พ.ศ. 2556 หลังจากนั้นแม้ว่าศิลปินท่านนี้จะล่วงลับไปแล้วในปี พ.ศ. 2556 ทางมูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงมารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ยังมีความประสงค์ที่จะจัดนิทรรศการแสดงผลงานของท่าน จึงได้มอบหมายให้ผู้เขียนรับหน้าที่ภัณฑารักษ์ในการจัดนิทรรศการครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2561 โดยให้นำผลงานจิตรกรรมของท่านมาจัดแสดงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รับรู้ชื่นชมในผลงาน ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ กรุงเทพมหานคร ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาผลงานจิตรกรรม ภาพร่างลายเส้น วัตถุสิ่งของ หนังสือทั้งหมดของศิลปินจนสามารถวิเคราะห์ได้ว่าผลงานจิตรกรรมของศิลปินท่านนี้ล้วนแสดงออกทั้งด้านความงามและความน่าเกลียดในเชิงสุนทรียศาสตร์ ในขณะที่การรับรู้ความหมายของสังคมไทยเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ มักมีเพียงแค่ความงามเท่านั้น ผู้เขียนจึงกำหนดหัวข้อนิทรรศการว่า “ความงามและความน่าเกลียด: สุนทรียศิลป์แห่งมารศรี” เพื่อท้าทายการรับรู้เกี่ยวกับนิทรรศการศิลปะ ผู้เขียนได้กำหนดการเล่าเรื่องในห้อง นิทรรศการทั้งสี่ห้องด้วยคำสำคัญ 4 คำคือ ความงาม ความน่าเกลียด เส้นทางศิลปะของหม่อมเจ้ามารศรี และสัจจะ นอกจากการจัดแสดงผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน ยังได้นำภาพร่างดินสอบนกระดาษไข หนังสือ วัตถุสิ่งของที่พระญาติ ได้นำ

กลับมาจากประเทศฝรั่งเศสมาจัดแสดงด้วย เพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจแนวคิดของศิลปินในการสร้างสรรค์มากที่สุด รวมทั้งผู้เขียนได้ออกแบบเส้นประวัติศาสตร์ศิลป์ (Timeline) ของไทย เอเชีย และของโลก เพื่อให้ผู้ชมนิทรรศการ ได้เข้าใจพัฒนาการของศิลปะร่วมสมัยไทยและของศิลปินไปพร้อมกัน ในนิทรรศการนี้ยังได้ทำงานแบบบูรณาการ กับดนตรีคลาสสิก และการออกแบบแฟชั่นของแบรนด์ FLYNOW โดยมีการนำผลงานของศิลปินมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบชุดเพื่อการจัดแสดงแฟชั่นในห้องแสดงงานศิลปะ ผลตอบรับจากผู้ชมอยู่ในเกณฑ์ดี นิทรรศการสามารถสร้างผู้ชมกลุ่มใหม่เพิ่มขึ้น แม้ว่าการเดินทางไปยังที่จัดแสดงจะไม่สะดวกนัก แต่ด้านการประชาสัมพันธ์บนสื่อออนไลน์ได้ช่วยด้านการเข้าถึงข้อมูลผลตอบรับจากผู้ชมอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อสรุปการประเมินจากแบบสอบถามผู้เข้าชมนิทรรศการได้ผลแต่ละด้านดังนี้ ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าชมนิทรรศการ 76% สถานที่จัดนิทรรศการ 74% แนวคิดนิทรรศการ 69% ระยะเวลาในการจัดนิทรรศการ 56% เอกสารเผยแพร่ความรู้ 54% การประชาสัมพันธ์กิจกรรม 41% จึงสรุปได้ว่านิทรรศการประสบความสำเร็จทำให้คนไทยได้รู้จักผลงานของศิลปินหญิงที่เป็นรอยต่อสำคัญในหน้าประวัติศาสตร์ศิลปะร่วมสมัยของไทย

คำสำคัญ : การสร้างสรรค์สุนทรียะ นิทรรศการ
ความงามและความน่าเกลียด ศิลปะร่วมสมัย ภัณฑารักษ์

Abstract

Over the past two decades, the history of contemporary art in Thailand introduced one noble female artist— Princess Marsi Paribatra. With support from the Princess Marsi Paribatra Foundation, art exhibitions in Thailand were organised in 2010 and 2013, until the Princess's passing in 2013. In 2018, the author was chosen as a curator for the 3rd exhibition to showcase the Princess's art works once again for the Thai people to experience the late Princess's works at the National Gallery in Bangkok. The author has studied almost all of the artist's paintings, sketches, drawings, belongings, books, and discovered the Princess's works are all expressed in the aspect of beauty and ugliness in aesthetic. Anyway, Thai's perception about aesthetics is only in the aspect of beauty. Entitled the topic of the exhibition as Beauty and Ugliness : Aesthetic of Marsi, the author aimed to challenge the perceptions about art exhibitions. Aesthetic of Marsi is interpreted in four key words as displayed in four exhibition rooms as the

following aspects: Beauty, Ugliness, Chronology of Marsi and Art History, and Truth. In addition to the exhibits of oil paintings, pencil sketches on wax paper, books and belongings of the Princess her family brought back from France, were also exhibited to let the audience appreciate the Princess's artistic creativity as much as possible. The author also designed the art history timeline of Thailand, Asia and the world, so the visitors can understand the development of Thai contemporary art along with the artist's works. In this exhibition, there is an integrated work on classical music, and fashion design of FLYNOW, using the princess exhibited works as inspiration for costume design for the fashion exhibition in the art gallery. The audience's feedback shows a high level of appreciation. When summarizing the assessment from the visitor questionnaire, the results for each aspect are as follows: knowledge gained from exhibition 76%, exhibition venue 74%, exhibition concept 69%, duration of exhibition 56%, knowledge publications 54% and publicity of activities 41%. It can be concluded that the exhibition was successful in introducing Thai audiences to works by female artists that are important in contemporary Thai art history.

Keyword : Aesthetics Creation, Beauty and Ugliness,
Contemporary Art, Exhibition, Curator

ภาพร่าง การออกแบบทางเข้าห้องนิทรรศการที่ใช้แนวคิดมาจากมดลูก และ องค์ประกอบนิทรรศการ
ภาพโดย : ศุภชัย อารีรุ่งเรือง

แนวคิดในการจัดนิทรรศการ (Outline of Exhibition Concept)

หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ได้แสดงให้เห็นความมีอัจฉริยะทางด้านศิลปะ เป็นที่ประจักษ์ ต่อสาธารณชนชาวไทยจากนิทรรศการครั้งใหญ่ทั้งสองครั้งในปี พ.ศ.2553 และ ปี พ.ศ.2556 ทำให้โลกทัศน์ ด้านศิลปะของชาวไทยเปิดกว้างมากขึ้น ด้วยผลงานจิตรกรรมอันทรงคุณค่าด้วยความละเอียดอ่อน มีจินตนาการและใช้ภาพสัญลักษณ์ที่แฝงปรัชญาผสมผสานรวมกันจากแนวคิดทั้งตะวันออกและตะวันตก นอกจากนั้นพระประวัติ และกระบวนการทำงานของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร มีความน่าสนใจและเป็นต้นแบบ สร้างความประทับใจ

ให้กับผู้ชมมาแล้วทั้งสองครั้ง

บทความนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอการสร้างสรรคณ์หรือการศิลปะ ที่มาจากการตั้งประเด็น คำถามของภักทวาทย์ คือตัวผู้เขียน ในการจัดนิทรรศการครั้งที่สามนี้คือผลงานของ หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร อยู่ตรงไหนของสังคมไทย เอเชียและสังคมโลก ในองค์ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งคำถามนี้มีการกล่าวถึง ในกิจกรรมเสวนาในงานนิทรรศการครั้งที่สองโดย ศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ โพษยานนท์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า เราจะเรียนรู้จากผลงานของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ในด้านพัฒนาการทางศิลปะ หรือประวัติศาสตร์ศิลป์ ได้อย่างไร

ผู้เขียนได้ศึกษาวิเคราะห์ผลงานจิตรกรรมของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร พบว่าผลงาน จิตรกรรมทั้งหมดของท่านล้วนแสดงออกในด้าน ความงาม (Beauty) และความน่าเกลียด (Ugliness) ทั้งสองด้านนี้ มีความหมายสำคัญในด้านสุนทรียศาสตร์ของการนำมาวิเคราะห์เพื่อตีความในงานศิลปะของโลก ซึ่งนักวิจารณ์ นักปรัชญาต่างถกเถียงกันมาโดยตลอดกับปรากฏการณ์ในงานศิลปะของศิลปินทั่วโลก แต่อย่างไรก็ตามการรับรู้ ในเรื่องของสุนทรียศาสตร์ยังคงไม่มีความลึกซึ้งเท่าที่ควร เพราะการปลูกฝังคำว่า “สุนทรียศาสตร์” ในสังคมไทยคือ ความงามเพียงเท่านั้น นั่นหมายถึงงานศิลปะต้องสะท้อนสิ่งที่เรียกว่า ความงาม (Beauty) งานศิลปะที่แสดงสิ่ง น่าเกลียด ความน่าเกลียด น่ากลัว อาจจะไม่ถูกรวมว่าสิ่งนั้นคือศิลปะ ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องการนำเสนอ แกนหลัก ในนิทรรศการครั้งนี้คือ “สุนทรียศิลป์แห่งมารศรี” (Aesthetic of Marsi) ซึ่งตีความออกมาเป็นคำสำคัญ 4 คำ ได้แก่

1) ความงาม (Beauty) แสดงผลงานที่มีเนื้อหาชวนให้ผู้ชมได้เรียนรู้ สร้างความเข้าใจ และ ตีความผลงานของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ในด้านความงามแบบหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ ซึ่งได้ใช้สัญลักษณ์ ภาพแทนจากดอกไม้ สัตว์เลี้ยง คน ที่มาจากสิ่งแวดล้อมของท่าน และจากตัวบทในวรรณกรรม ซึ่งผู้ชมจะได้รับ การกระตุ้นถามด้วยเช่นกันว่า ความงามในความหมายของคุณคืออะไร

2) ความน่าเกลียด (Ugliness) แสดงผลงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาพสัญลักษณ์ของความน่าเกลียด ความตาย ความน่าเกลียดของรูปร่างที่ไม่จริง โครงกระดูก ภาพครึ่งคนครึ่งสัตว์ ราวกับ การสร้างอุปลักษณ์ให้ปรากฏในภาพจิตรกรรม ผู้ชมจะได้รับการกระตุ้นการรับรู้ และเกิดคำถามว่าความน่าเกลียดคืออะไรในความหมายของคุณดู

3) เส้นทางการศิลปะของหม่อมเจ้ามารศรี (Chronology of Marsi and Art History) แสดงเนื้อหาถึง พัฒนาการของการสร้างสรรค์งานศิลปะของหม่อมเจ้ามารศรี ด้วยการเทียบลำดับเวลาของเหตุการณ์ ศิลปิน ปรากฏการณ์ ทั้งในประเทศไทย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และโลก เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้เข้าใจว่า งานของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตรจัดอยู่ในพื้นที่

ประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่ทำให้เกิดการกระตุ้นให้ สนใจศึกษาเปรียบเทียบงานของหม่อมเจ้ามาร
ดีสุชุมพันธุ์ บริพัตรในเชิงลึกต่อไป

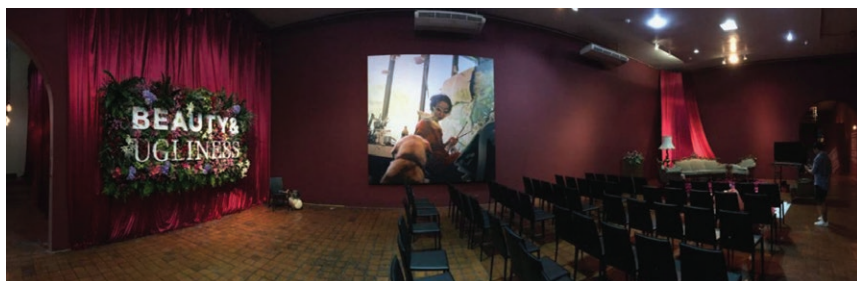
4) สัจจะ (Truth) แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่หม่อมเจ้ามารดีได้พิสูจน์ให้เห็น “สัจจะ” ใน
เส้นทางเลือกที่จะเป็น “ศิลปิน” จนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของชีวิต และผลงานของท่านแสดง
ให้เห็นถึง “สัจธรรม” ของชีวิตมนุษย์ที่มีทั้งความรัก ความสุข ความตาย ผู้ชมจะได้รับความ
ซาบซึ้งทั้งในผลงาน ที่ยังไม่เคยจัดแสดง ได้เห็นชีวิตของศิลปินหญิงท่านหนึ่ง ทั้งยังได้รับพลัง
และแรงบันดาลใจ

ดังนั้นการสร้างสรรคสุนทรีย์ภาพในนิทรรศการ ความงามและความน่าเกลียด : สุนทรีย์
ศิลป์แห่งมารดี (BEAUTY AND UGLINESS : AESTHETIC OF MARSI) จึงเป็น งานที่ใช้ความรู้
และการสร้างสรรค์ แบบบูรณาการศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรีย์ ให้ผู้ชมรับรู้จาก
การเข้าชมนิทรรศการแต่ละห้องให้ได้ตีความ ผลงานศิลปะและการจัดนิทรรศการที่มาจากกา
รตีความของภัณฑารักษ์ในด้านปรัชญา จริยธรรม ในเรื่องของชีวิต และความตาย ที่มุ่งหมายให้
นิทรรศการได้สะท้อนสังคมในประเทศและนานาชาติ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนิทรรศการ ศิลปะหนึ่ง
นิทรรศการ คือการแสดงออกทางปัญญาของผู้ที่ได้ทำหน้าที่ภัณฑารักษ์

ภาพชื่อนิทรรศการในห้องที่ 1 ใช้อยู่ดอกไม้สดตั้งแต่วันแรกของการเปิดเข้าชม แล้วปล่อยให้แห้งเหี่ยว
ตามกาลเวลาเพื่อสื่อถึงความงามและความน่าเกลียด

ภาพโดย : ศุภชัย อาริรุ้งเรือง

ภาพมุกกว้างห้องที่ 1 ของนิทรรศการ
ภาพโดย: ศุภชัย อาริรุ่งเรือง

ภาพนักเรียนเข้าชมนิทรรศการ โดยมีการให้ความรู้จากภัณฑารักษ์
ภาพโดย: ศุภชัย อาริรุ่งเรือง

กระบวนการสร้างสรรค์นิทรรศการ

ความคิดและแรงบันดาลใจ (Idea and Inspiration)

ผู้เขียนตั้งคำถามการทำงานสร้างสรรค์ว่า “นิทรรศการในครั้งที่ 3 จะมีความแตกต่างด้วยประเด็นอันเฉียบคม ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมได้อย่างไรและสังคมไทยจะเรียนรู้ ได้รับความรู้ได้อย่างไร” การทำงานเพื่อค้นหาความคิด เริ่มจากการพิจารณาผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันทั้งหมด อันได้แก่ จิตรกรรมสีหมึก ภาพร่างลายเส้นในสมุด ด้นแบบกระดาษไข หนังสือที่ศิลปินได้เคยอ่านตอนมีชีวิต หนังสือที่ได้นิพนธ์เรื่องประวัติศิลปะตะวันตกในช่วง พ.ศ. 2490-2500 ภาพถ่ายของศิลปินในช่วงเวลาต่างๆ ด้วยเหตุผลว่าศิลปินได้สิ้นชีพิตักษัยเมื่ออายุ 82 ปี ดังนั้นจึงมีข้อมูล สิ่งต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตของศิลปินมากมาย เพราะฉะนั้นภัณฑารักษ์จึงต้องตีความจากข้อมูลที่ได้รับด้วยพื้นฐานของการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การวิจัยทางศิลปะ รสนิยมทางศิลปะจากประสบการณ์การทำงาน การคัดเลือกงาน ให้ตรงประเด็นกับหัวข้อของงาน ความสามารถทางศิลปะด้านทัศนศิลป์ ในการวิเคราะห์ผลงานด้านเทคนิค วิธีการวาดภาพ องค์ประกอบศิลป์ แนวคิด ฯลฯ เพื่อนำสิ่งต่างๆ มาประมวลวิเคราะห์ตีความ

ในขั้นตอนการค้นคว้าจากผลงานจิตรกรรมของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ ผู้เขียนค้นพบสิ่งที่มีคุณค่าในเชิงการศึกษาศิลปะประการหนึ่งคือการจัดเก็บผลงานของศิลปิน ผู้เขียนได้ขออนุญาตประธานกรรมการมูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงมารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร คือศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.ชิษณุสรร สวัสดิวัตน์ เพื่อเข้าดูการจัดเก็บผลงานทั้งหมด คือ ภาพ จิตรกรรมและสิ่งของต่างๆ การจัดเก็บภาพจิตรกรรม ภาพวาดลายเส้น ถูกจัดเก็บไว้ที่คอนโดมิเนียม CASA ซอยเอกมัย 12 ซึ่งเป็นการจัดเก็บที่มีมาตรฐานด้านการรักษาอุณหภูมิ การควบคุมความชื้น การทำทะเบียนอย่างเป็นระบบ กล่าวคือภาพจิตรกรรมสีน้ำมันทุกชิ้นมีหมายเลขทะเบียน แม้กระทั่งกระดาษไขชิ้นเล็กชิ้นน้อยได้รับการระบุหมายเลข ทะเบียนทั้งหมดเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บ การอ้างอิง การศึกษาต่อไปในอนาคต ด้วยเหตุเพราะทางมูลนิธิได้นำ ภาพจิตรกรรมทั้งหมด ภาพวาดเส้น หนังสือ รวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ส่วนพระองค์กลับมาจากประเทศฝรั่งเศสจึงต้องทำทะเบียนอย่างถูกหลักวิชาการด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการทำพิพิธภัณฑ์มาทำให้ เมื่อผู้เขียนได้รับรู้รายละเอียดเหล่านี้จึงเห็นความตั้งใจของมูลนิธิ เกิดความคิดว่าศิลปินสูงอายุในเมืองไทยหลายท่านสร้างผลงานไว้มากมายตลอดจนมูลนิธิที่ทำงานเกี่ยวกับศิลปินสาขาทัศนศิลป์สามารถใช้แนวทางการเก็บรักษาผลงานของมูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงมารศรี สุขุมพันธุ์เป็นต้นแบบ ดังเช่นศิลปินในตะวันตกยังสามารถมีระบบการจัดเก็บผลงานที่มีอายุหลายร้อยปีแล้ว คนในปัจจุบันทั่วโลกยังได้เห็นชื่นชมความน่าทึ่งเหล่านั้นได้ แต่ในสังคมไทยยังคงให้ความสำคัญกับการจัดการเรื่องการจัดเก็บผลงานของศิลปินสาขาทัศนศิลป์ไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้นนอกจาก

ผลงานของศิลปินท่านนี้จะสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนได้สร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพนิทรรศการได้มาก การทำงานของมูลนิธิยังดึงสิ่งเร้าพลัง ความคิดของผู้เขียนได้อีกด้วย

เพื่อเตรียมการสำหรับการจัดนิทรรศการครั้งนี้ การหาแรงบันดาลใจจากผลงานจิตรกรรมอาจยังไม่เพียงพอต่อการทำงานของผู้เขียน เพราะสิ่งสำคัญที่จะสามารถสร้างสรรค์ให้นิทรรศการคือ การทำให้เห็น ชีวิตของศิลปินกับการทำงานศิลปะ เมื่อผู้เขียนได้รับข้อมูลเพียงพอแล้วหลังจากนั้นได้นำมาหาคำสำคัญของการที่จะสื่อสารให้สังคมรับรู้คุณค่าของผลงานศิลปะของศิลปิน ผู้เขียนมองเห็นความงามของภาพจิตรกรรม สีน่านม่น มองเห็นชีวิตของศิลปินที่ได้ซ่อนในผลงาน มองเห็นความตายอันเป็นสัญลักษณ์สำคัญในจิตรกรรม มองเห็นความน่าเกลียดน่ากลัวจากภาพวาดจากสัญลักษณ์ของโครงกระดูก ซากศพ ซึ่งการที่ศิลปินได้สะท้อนสิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นดังการกล่าวถึงความคิดสำคัญในการทำงานศิลปะคือ

“ศิลปะสะท้อนชีวิตและความตาย ฉันจะใช้ความสามารถของฉันถ่ายทอดมันออกมา”

ประเด็นในงานจิตรกรรมของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ คือการได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะในประวัติศาสตร์ ศิลป์ในยุคเรเนสซองส์ในฝรั่งเศส ศิลปินได้งานต้นแบบจากการชมงานในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ผสมผสานกับผลงานแนว แฟนตาซี (Fantastic Art) และศิลปะเหนือจริง (Surrealism Art) อีกทั้งยังสอดแทรกเรื่องราวชีวิตของตัวศิลปิน ด้วยการวาดตนเองในผลงานจิตรกรรม สัตว์เลี้ยงที่ทรงเลี้ยงเช่น สุนัข นก แมว เปรียบเสมือนการนำเสนอชีวิตของศิลปินผู้ สร้างสรรค์งาน อีกทั้งศิลปินมีพื้นฐานความรู้ระดับยอดเยี่ยมทางด้านวรรณคดี ตะวันตกในระดับปริญญาเอกและประวัติศาสตร์ศิลป์ในระดับปริญญาเอก สิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นคลังความรู้รอบด้านสำหรับนำมาถ่วงดุลคัดเลือก ประเด็นสร้างสรรค์งานศิลปะ ผู้เขียนจึงเริ่มมองเห็นสิ่งที่ศิลปินต้องการสื่อสารในผลงานจิตรกรรมนั่นคือเรื่อง สุนทรีย์ศาสตร์ ด้วยคำนี้ยังสามารถมีประเด็นแยกรายละเอียดออกไปได้อีกมากมายสำหรับผลงานของศิลปินทำให้ผู้เขียนมองเห็นเรื่องของ “ความงาม” (Beauty) และ “ความน่าเกลียด” (Ugliness) และมีแนวคิดว่าต้องทำให้ ผลงานของศิลปินเป็นที่รับรู้ระดับโลก (World Class Artist) เมื่อผู้เขียนนำเสนอประเด็นคำว่า “ความงาม” และ “ความน่าเกลียด” ให้แก่กรรมการมูลนิธิ กรรมการได้กล่าวออกมาว่า “คำสองคำนี้คือคำที่ท่านหญิงได้พูดเสมอว่า ความงาม (Beauty) คือสัตว์ที่ท่านหญิงเลี้ยง ส่วนความน่าเกลียด (Ugliness) คือมนุษย์” จึงได้ข้อสรุปของแกน ความคิดการสร้างสรรค์ สุนทรีย์ภาพนิทรรศการ (Theme) คือ สุนทรีย์ศิลป์แห่งมารศรี : ความงามและความน่าเกลียด

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้เขียนต้องการสร้างความเข้าใจให้กับสังคมไทย เรื่อง “สุนทรีย์ศาสตร์”

ว่าไม่ใช่เพียง ความงาม ความดี ความจริง ตามที่เข้าใจกันมาเพียงแค่นั้นเท่านั้น เนื่องจากประสบการณ์การสอน ของผู้เขียนเมื่อตั้งคำถามกับผู้เขียนไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กจนถึงผู้ใหญ่ว่า ความงามคืออะไร ทุกคนจะตอบว่าคือ “ความงาม” ทั้งที่ความจริงแล้วคือ การรับรู้ ประสบการณ์ ต่องานศิลปะ ที่สามารถเป็นได้ทั้งสิ่งที่ไม่งาม สิ่งที่น่าเกลียด น่ากลัว น่าขยะแขยง จากการรับรู้ ของสังคมไทยต่อประเด็นเรื่อง สุนทรียศาสตร์ จึงอาจจะทำให้ผลงานที่สะท้อนสังคม ประเด็น การเมือง ศาสนา เรื่องเพศสภาพ ไม่ถูกนับว่าเป็นงานศิลปะของบางคนก็เป็นได้ ผู้เขียนจึง ต้องการให้ ผลงานจิตรกรรมของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์เป็นผลงานที่จะได้สร้างการเรียนรู้ ใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยหรืออาจจะส่งผลกระทบต่อระดับโลก

ผลงานของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร เป็นผลงานที่มีลักษณะพิเศษของศิลปิน หญิงไทยในยุค เริ่มต้นของศิลปะสมัยใหม่ ศิลปินท่านนี้เริ่มต้นสร้างสรรค์งานจิตรกรรมในปี พ.ศ. 2503 ที่ประเทศฝรั่งเศสโดยที่ท่าน ไม่เคยเรียนในสถาบันศิลปะแห่งใดดังนั้นท่านจึงศึกษาด้วย พระองค์เอง จากพื้นฐานทางครอบครัวที่รักในศิลปะ ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เห็นท่านพ่อคือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร กรมหมื่นนครสวรรค์ ศักดิพินิต และหม่อมราช วงศ์พันธุ์ทิพย์ บริพัตร มีความสามารถทางศิลปะสามารถวาดภาพคนเหมือนได้ (หม่อมราชวงศ์ พร้อมฉัตร สวัสดิวัตน์. สัมภาษณ์: 15 ธันวาคม 2561) อีกทั้งศิลปินได้เรียนรู้จากงานศิลปะ ดันแบบของตะวันตก ในพิพิธภัณฑ์ จึงทำให้เห็นแนวคิด เทคนิคการสร้างสรรค์ ในขณะที่การ เรียนการสอนศิลปะในช่วงการเริ่มต้นใน ประเทศไทยหลัง พ.ศ. 2486 มีการเรียนการสอนที่แตกต่าง กัน ประเด็นนี้จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจว่าศิลปิน หญิงที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองในยุโรป กับศิลปินหญิงที่เรียนจากสถาบันการศึกษาในประเทศไทยช่วง ปี พ.ศ.2500 เป็นต้นมามีความ แตกต่างอย่างไร จากประเด็นต่างๆ ที่ผู้เขียนได้มองเห็นช่องว่างขององค์ความรู้ในประเทศไทย จึงส่งผล ให้นำมาเป็นหัวข้อสำหรับจัดแสดงนิทรรศการในเรื่องของประวัติศาสตร์ศิลป์ไทยร่วม สมัยหรือ เส้นทางศิลปะของหม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ในประวัติศาสตร์ศิลป์ไทย

การจัดแสดงนิทรรศการ

การสร้างสรรค์สุนทรียภาพนิทรรศการผลงานศิลปะ ประเภทจิตรกรรม ภาพวาดเส้น วัตถุสิ่งของ ภาพยนตร์สารคดี ของ หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร จัดขึ้นในห้องนิทรรศการ หมุนเวียน ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน ถึง 23 ธันวาคม พ.ศ. 2561

การอภิปรายผล

จากกระบวนการทำงานในแบบบูรณาการศาสตร์ ที่ได้สร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าทางวงการ ศิลปะในประเทศไทย ให้ได้เห็นความสามารถของศิลปินหญิงท่านหนึ่ง ผู้มากด้วยความสามารถ

ทั้งทางด้านวิชาการ วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ศิลป์ และดนตรี คือ หม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ด้วยการตั้งวัตถุประสงค์ไว้สำหรับการทำงานครั้งนี้คือ

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปะของหม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ให้เป็นที่รู้จักต่อสังคมไทยและนานาชาติ ด้วยแนวคิดการสร้างสรรค์ให้ผู้ชมมีประสบการณ์การรับรู้สุนทรีย์ภาพบรรยากาศของการออกแบบนิทรรศการศิลปะ

2. เพื่อส่งเสริมให้เกิดการศึกษาศิลปะ จากผลงานของหม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตร กับพัฒนาการทางศิลปะและประวัติศาสตร์ศิลป์ ข้อพิสูจน์ของการทำงานสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพนิทรรศการศิลปะให้กับศิลปินหญิงคนสำคัญของประเทศไทยครั้งนี้แล้วประสพผลสำเร็จคือนิทรรศการได้ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานศิลปะของหม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ได้อย่างเข้าถึงหัวใจของผู้เข้าชมทั้งคนไทยและคนต่างประเทศ ภัณฑารักษ์อธิบายเชิงพรรณนาเป็นอันดับแรก แล้วจึงจะนำหลักฐานเชิงประจักษ์แบบตัวเลขมากล่าวอ้างถึงความสำเร็จนี้

ประเด็นเรื่องการถอดรหัส ตีความผลงานของหม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตร เพื่อให้ได้คำจำกัด ความคือ “ความงามและความน่าเกลียด” (Beauty and Ugliness) โดยภัณฑารักษ์ได้อ้างอิงแนวคิดของ Umberto Eco (1932-2016) นักปรัชญาและนักสัญศาสตร์ชาวอิตาลี ในการตีความเรื่องความงามและความน่าเกลียดว่าเป็นเรื่องของ การมีอยู่ในทุกวัฒนธรรม ที่มีแนวคิดของตนเองเกี่ยวกับความงามและความน่าเกลียดจนบางครั้งความน่าเกลียดก็ ได้รับการยกย่องให้มีคุณค่าในงานศิลปะ จากภาพหน้าสัตว์ที่น่ากลัวและสิ่งต่างๆ เมื่อปรากฏในงานศิลปะ ได้ถูกศิลปินรังสรรค์ความน่าเกลียดและปีศาจทั้งหลายให้มีความสวยงามด้วยภาพแทนต่างๆ จากการวาดเส้น จัดองค์ประกอบ ระบายสี เมื่อเราได้เห็นภาพผลงานศิลปะเหล่านั้นเราจึงได้กล่าวว่าภาพนั้นมีความสวยงาม นั่นคือศิลปะ ได้แสดงความสวยงามในความน่าเกลียด ในขณะที่ความน่าเกลียดก็เป็นสิ่งที่ความงามต้องการมันด้วยในเวลาเดียวกัน (Eco, 2008, p. 148) ซึ่งงานของหม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตรแสดงให้เห็นประเด็นของสองคำนี้อย่างชัดเจน จากการจัดผลงานจิตรกรรมกลุ่มความงามที่เป็นกลุ่มภาพ ดอกไม้ สัตว์ กลุ่มความน่าเกลียดเป็นกลุ่ม ภาพความตาย การจัดแสดงเส้นทางของหม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตร เทียบกับปรากฏการณ์ทางศิลปะ ทางสังคมในประเทศไทย เอเชียและโลก และกลุ่มสัตว์จะเป็นกลุ่มภาพจิตรกรรม ภาพลายเส้นวัตถุสิ่งของต่างๆ ของศิลปิน ทั้งหมดเหล่านั้นทำให้เกิดการรับรู้สุนทรีย์ภาพให้กับผู้เข้าชมนิทรรศการได้ตามประเด็น

สิ่งที่ทำให้ผู้เขียนมีความมั่นใจว่าสองคำนี้เป็นคำจำกัดความที่ชัดเจนในการตีความผลงานของศิลปินคือ การแสดงความเห็นจากคุณนุชนันท์ โอสธานนท์ กรรมการมูลนิธิฯ ซึ่งเป็นพระสหายของหม่อมเจ้ามารทีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ได้กล่าวว่า ภัณฑารักษ์เสนอแนวคิดและตีความงานของท่านหญิงราวกับว่ารู้จักท่านหญิงมานาน เพราะคำว่า ความงามและความน่าเกลียด

เป็นคำที่ท่านหญิงได้เคยเล่าให้กับตนเองว่า ความงามคือสัตว์ต่างๆ รวมถึงสัตว์เลื้อยของท่าน ส่วนความน่าเกลียดคือมนุษย์ (นุชนันท์ โอสถานนท์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 กรกฎาคม 2561) อีกทั้งในช่วงแรกของการค้นคว้าและสำรวจหนังสือของศิลปินที่กรรมการมูลนิธิได้เก็บรักษาเอาไว้ นั่น ภัณฑารักษ์พบว่า หม่อมเจ้ามารศรีสุโขพันธุ์ บริพัตร มีหนังสือของ Umberto Eco เช่นเดียวกัน มิใช่เพียงแค่นั้น ในความเห็นของผู้ที่เข้ามาชมนิทรรศการก็ยิ่งแสดงให้เห็นถึงความซาบซึ้งในผลงานจิตรกรรม ได้รับรู้สุนทรียภาพเรื่อง ความงามความน่าเกลียดและได้สำรวจตนเองไปพร้อมๆ กับการชมนิทรรศการการทำงานเชิงบูรณาการในการสร้างสรรค์สุนทรียภาพนิทรรศการศิลปะ ภัณฑารักษ์ได้แสดงให้เห็นเชิงประจักษ์ต่อสังคมชาวไทยและชาวต่างชาติ ในประเด็นดังนี้คือ

1. การทำงานทัศนศิลป์ร่วมกับการทำงานด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ โดยปกติแล้วการแสดงผลงานศิลปะ ทัศนศิลป์ก็มักจะนำเสนอตัวผลงานเป็นหลักตามแต่ละประเด็นของศิลปิน แต่การสร้างสรรคของภัณฑารักษ์ใน นิทรรศการนี้ได้ทำงานเชิงบูรณาการโดยใช้กระบวนการทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นเครื่องมือศึกษาผลงานของศิลปินร่วมกับการวิเคราะห์เชิงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม แล้วตีความออกมาเป็นประเด็นในการนำเสนอ เพื่อให้เป็นการมองศิลปะร่วมกับมิติความรู้ด้านอื่นๆ ไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่เพียงแค่มองงานศิลปะด้วยสายตา มุ่งความสวยงามวิจิตรบรรจงเพียงเท่านั้น ดังนั้นผลที่ได้ของการสร้างสรรคจึงเป็นคำตอบของวัตถุประสงค์ข้อสองด้วยเช่นกัน คือการส่งเสริมให้เกิดการศึกษาศิลปะ จากผลงานของ หม่อมเจ้ามารศรีสุโขพันธุ์ บริพัตร กับพัฒนาการทางศิลปะและประวัติศาสตร์ศิลป์ ภัณฑารักษ์ได้สังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าชมนิทรรศการก็มักจะใช้เวลายืนดูนิทรรศการในมุมเส้นทางศิลปะของหม่อมเจ้ามารศรีสุโขพันธุ์ บริพัตร นานพอสมควรในการพินิจรายละเอียดของข้อมูลที่ได้นำเสนอ รวมทั้ง ศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ โพษยานนท์ ก็ได้ชื่นชมการนำเสนอเรื่องนี้ของภัณฑารักษ์ โดยเขียนชื่นชมในสมุด เยี่ยมนิทรรศการ

2. การบูรณาการร่วมกับการสร้างสรรค์ด้านแฟชั่น คือการทำงานร่วมกับบริษัท Flynow III โดย การนำผลงานจิตรกรรมของหม่อมเจ้ามารศรีสุโขพันธุ์ บริพัตร มาใช้เป็นแรงบันดาลใจการออกแบบชุดเพื่อจัดแสดงแฟชั่น และการนำไปออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ ผลที่ได้คือสังคมไทยได้เห็นการสร้างสรรคหลายมิติหลายรูปแบบ จากผลงานจิตรกรรมสีน้ำมันไปสู่งานศิลปะด้านอื่นๆ นั่นคือศิลปะสองทางให้แกกัน จึงเป็นการตอบวัตถุประสงค์ ข้อที่หนึ่งคือเผยแพร่ผลงานศิลปะของหม่อมเจ้ามารศรีสุโขพันธุ์ บริพัตร ให้เป็นที่รู้จักต่อสังคมไทยและนานาชาติ ด้วยแนวคิดการสร้างสรรคให้ผู้ชมมีประสบการณ์การรับรู้สุนทรียภาพ บรรยากาศของการออกแบบนิทรรศการศิลปะ เพราะแม้กระทั่งการสร้างสรรคการนำเสนอผ่านการจัดแสดงแฟชั่นการเดินของนางแบบ ก็ไม่ได้เดินบนทางเดินแสดงแบบงานแฟชั่น (Fashion Runway) ตามปกติทั่วไป

เนื่องจากมีผลงานศิลปะในห้องนิทรรศการเป็นแกนหลักสำคัญที่งานแฟชั่นจะต้องมาเสริมสร้างเรื่องราวให้มีชีวิตชีวา ผู้ชมได้รับรู้ มีประสบการณ์สุนทรีย์แบบใหม่ ที่ไม่เคยพบมาก่อน จากการเฝ้าสังเกตผู้ชมในวันกิจกรรมจัดแสดงแฟชั่นพบว่าทุกคนล้วนตื่นเต้นกับสิ่งที่นิทรรศการได้นำเสนอ

3. การบูรณาการร่วมกับการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์กับดนตรี ในผลงานจิตรกรรมของ หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร หลายภาพได้วาดขึ้นมาจากเพลงคลาสสิก เช่น “Danse Macabre” เริงระบำแห่งความตาย ซึ่งเป็นเพลงในยุคกลางของยุโรป หรือ “Death and The Maiden” หญิงสาวผู้สมรสกับความตาย เป็นต้น การสร้างสรรค์ด้านดนตรีกับทัศนศิลป์ของศิลปินจึงส่งผลมาสู่แรงบันดาลใจให้การสร้างสรรค์บทเพลงของนักเปียโนชื่อ Jonas Vincent ซึ่งเป็นผู้บรรเลงแสดงเปียโนสดในระหว่างการจัดแสดงแฟชั่น โดยเขาได้มาเห็นงานสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพนิทรรศการครั้งนี้ เห็นผลงานจิตรกรรมของศิลปิน เห็นมุมจัดแสดงแผ่นเสียง โน้ตเพลง พบความน่าสนใจศิลปินหญิงท่านนี้ จากนั้นเขาจึงได้สร้างสรรค์โดยใช้เพลง “Danse Macabre” เป็นแรงบันดาลใจหลักแล้วจึงนำมาสร้างสรรค์ใหม่ ดังนั้นผู้เข้าชมนิทรรศการและการแสดงแฟชั่นก็ได้รับประสบการณ์สุนทรีย์ภาพในหลายมิติไปพร้อมกัน

กล่าวโดยสรุป การสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพนิทรรศการศิลปะของภัณฑารักษ์ในครั้งนี้ได้ทำให้เกิดแนวทางการสร้างสรรค์ในอีกรูปแบบหนึ่งเป็นกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจให้กับผู้ที่สนใจศึกษาด้านงานภัณฑารักษ์ การจัดนิทรรศการ การออกแบบนิทรรศการ การสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพ การบูรณาการศาสตร์และศิลป์สาขาต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน

ผลการสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพนิทรรศการในมุมมองผู้เข้าชมนิทรรศการ

นิทรรศการความงามและความน่าเกลียด : สุนทรีย์ศิลป์แห่งมารศรี ได้เปิดให้เข้าชมตั้งแต่วันที่ 7 พฤศจิกายน ถึง 23 ธันวาคม 2561 หยุดวันจันทร์และอังคาร ทางพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ได้บันทึกจำนวนผู้เข้าชมนิทรรศการในช่วงเวลานั้น พบว่ามีจำนวน 3,753 คน จากตารางแสดงให้เห็นว่าคนที่มาชมนิทรรศการมีทั้งคนไทย คนต่างประเทศ นักเรียน นักศึกษานักบวช เจ้าหน้าที่รัฐหรือแขกของพิพิธภัณฑ์ ที่เชิญมาในกิจกรรมต่างๆ มีจำนวนทั้งหมด 3,753 คน โดยภัณฑารักษ์ได้นำผลรวมที่ได้มาแสดงผลร้อยละ ดังนี้ คนไทยชาย จำนวน 532 คน คิดเป็นร้อยละ 14% คนไทยหญิง จำนวน 700 คน คิดเป็นร้อยละ 19% คนต่างประเทศชาย จำนวน 515 คน คิดเป็นร้อยละ 14% คนต่างประเทศหญิง จำนวน 404 คน คิดเป็นร้อยละ 11% นักเรียน นักศึกษาชาย 394 คน คิดเป็นร้อยละ 10% นักเรียน นักศึกษา หญิง 429 คน คิดเป็นร้อยละ 11% นักบวชชาย 11 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3% นักบวชหญิง 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0% เจ้าหน้าที่รัฐ ชาย 417 คน คิดเป็นร้อยละ 11% เจ้าหน้าที่รัฐ หญิง 351 คน คิดเป็นร้อยละ 9%

จากจำนวนร้อยละพบว่าคนไทยกับคนต่างประเทศเข้าชมนิทรรศการจำนวนคนใกล้เคียงกัน แต่จำนวน คนไทยหญิงมีมากกว่าคนไทยชาย นักเรียนนักศึกษาหญิงมีจำนวนมากกว่าชาย และมีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวน ประชาชนทั่วไป ส่วนจำนวนนักบวชก็ยังมีมาชมนิทรรศการบ้าง และจำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจำนวนมากแต่ก็อาจจะมาด้วยภารกิจของหน่วยงาน จำนวนผู้เข้าชมโดยเฉลี่ยในแต่ละวันไม่เกิน 40 คน วันที่มีผู้เข้าชมจำนวนสูงมากกว่าปกติคือช่วงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561 เนื่องจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มีกิจกรรมของศิษย์เก่า คณะโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งก็มีส่วนช่วยให้ทรรศการได้มีผู้เข้ามาชมมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาใช้ ในการวางแผนในอนาคต สำหรับการสร้างสรรค์กิจกรรมเสริมต่างๆ ให้มีคนเข้ามาใช้พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ให้มากขึ้นเพราะจะช่วยทำให้ทรรศการต่างๆ ได้มีคนชมมากขึ้น และช่วยกระจายข่าวสารมากขึ้น

นอกจากนั้นแล้วภณทวารักษ์ได้รับข้อมูลจากแบบสอบถามโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลเป็นร้อยละ พบว่าจำนวนผู้เข้าชมนิทรรศการเป็นผู้หญิง 64% ผู้ชาย 36% การศึกษาระดับปริญญาตรี 56% ปริญญาโท 35% ปริญญาเอก 9% โดยเป็นนักเรียน นักศึกษา 19% ครู อาจารย์ 12% และอื่นๆ 69% การแสดงความคิดเห็นในประเด็นการจัดนิทรรศการ พบว่าคะแนนที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้มากที่สุดคือ มีความเหมาะสมระยะเวลาในการจัดนิทรรศการ 56% การประชาสัมพันธ์กิจกรรม อยู่ในระดับมาก คือ 41% สถานที่จัดแสดงนิทรรศการ อยู่ในระดับมากที่สุด 74% เอกสารเผยแพร่ความรู้ อยู่ในระดับ 54% ป้ายอธิบายชื่อผลงาน แนวคิดนิทรรศการ อยู่ในระดับ 69% สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับ 54% ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าชมนิทรรศการ 76%

การแสดงความคิดเห็นประเด็นเรื่องของการรู้จักศิลปินคือ หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตรมาก่อนหรือไม่ มีคะแนนที่น่าสนใจคือ ผู้มาชมนิทรรศการรู้จักมาก่อน อยู่ในระดับ 51% ในขณะที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน 49% วิเคราะห์ได้ว่านิทรรศการทำให้เกิดผู้ชมนิทรรศการรายใหม่จำนวนเกือบจะเท่าๆ กับผู้ที่รู้จักมาก่อน ในขณะที่ผู้ที่รู้จักมาก่อนก็ยังคงติดตามมาดูนิทรรศการถึงที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถึงแม้ว่าการเดินทางไปชมจะไม่สะดวก

การได้รับข่าวสารพบว่าผู้ชมนิทรรศการได้รับข่าวสารจากเฟซบุ๊ก (Facebook) มากที่สุดถึง 46% รองลงมาคือรู้ ข่าวจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่นำข่าวนิทรรศการไปเผยแพร่เช่น A Day, Momentum

ประเด็นความชื่นชอบของผู้เข้าชมนิทรรศการคือ ชอบการจัดนิทรรศการมากที่สุด 50% และชอบ ในผลงานของศิลปิน 45%

ประเด็นการไม่ชอบของผู้เข้าชมนิทรรศการคือ ไม่มีสิ่งที่ไม่ชอบ 78% และไม่ชอบการเดินทาง 10% จากตัวเลขเชิงประจักษ์ของแบบสอบถามจึงชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของการ

สร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพ นิทรรศการศิลปะ ในนิทรรศการ ความงามและความน่าเกลียด : สุนทรีย์ ศิลป์แห่งมารติ และสะท้อนให้เห็นประเด็นต่างๆ เพื่อนำไป พัฒนาการสร้างสรรค์ครั้งต่อไปเช่น กลุ่มที่เข้าชมนิทรรศการส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงซึ่งอาจจะสะท้อนเรื่องของข้อมูล เชิงประชากรทาง สังคม ข้อมูลเรื่องของการรับรู้ข่าวสารนิทรรศการที่โดยส่วนใหญ่รับข้อมูลจากเฟซบุ๊ก นั้นหมายถึง การวางแผนประชาสัมพันธ์ข่าวสารในยุคปัจจุบันเปลี่ยนจากการทำแผ่นป้ายโปสเตอร์ ป้าย ที่มีลักษณะ Offline มาสู่ การคิดแผนประชาสัมพันธ์ทางอินเทอร์เน็ต Online เป็นหลัก เพื่อ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรงและประหยัดค่าใช้จ่าย ประเด็นการเดินทางก็เป็นสิ่งสำคัญของการหาพื้นที่การจัดนิทรรศการซึ่งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า อยู่เชิงสะพาน พระปิ่นเกล้า ไม่มีรถไฟฟ้าผ่าน อีกทั้งปัจจุบันถนนที่ผ่านด้านหน้าเป็นการเดินทางเดียวอาจจะสร้างความสับสนให้แก่ผู้ที่ไม่เคยไป หรือไม่ได้ไปมานานแล้วจึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไปชม

ท้ายที่สุดคือ ผู้ชมนิทรรศการครั้งนี้ได้รับรู้ มีประสบการณ์สุนทรีย์ภาพที่ได้จากการ สร้างสรรค์ให้ ผู้ชมเข้ามามีประสบการณ์ร่วมกับสิ่งที่ภัณฑารักษ์กำหนดตามวัตถุประสงค์ของ ศิลปินผู้ล่วงลับไปแล้วคือ หม่อมเจ้ามารศรีสุขุมพันธุ์ บริพัตร ในการก่อตั้งมูลนิธิ แล้วกลุ่มพระ ญาติ พระสหายได้สืบสานแนวคิดเพื่อ ให้เกิดการการเรียนรู้ให้กับวงการศิลปะในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ภัณฑารักษ์มุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ เรียนรู้ ศึกษาจากผลงานศิลปินท่านนี้ซึ่งมีอีกหลาย มิติจากผลงานของศิลปิน การสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพนิทรรศการศิลปะคงไม่ใช่เพียงแค่นำผลงาน จัดแสดงแล้วให้ข้อมูลเพียงแค่ว่าประวัติเท่านั้น แต่นิทรรศการต้องแสดงให้เห็นชีวิตของมนุษย์ คนหนึ่งที่ได้สร้างสรรค์ศิลปะ สร้างสรรค์สิ่งดีมีคุณค่าให้แก่มนุษยชาติ ให้แก่ประเทศไทย แต่ อย่างไรก็ตามงานด้านภัณฑารักษ์ (Curator) ในด้านศิลปะร่วมสมัย อาจจะยังไม่มีหลักสูตร การเรียนการสอนเฉพาะทางในการสร้างบุคลากรขึ้นมาทำงานด้านนี้ ในขณะที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญ กับงานด้านนี้ในการสร้างสรรค์ เพราะท้ายที่สุด แล้วนี่คือศิลปศึกษา นี่ คือการหาความรู้ใหม่ การให้ความรู้กับสังคม และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงข้ามศาสตร์ เช่น สังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ปรัชญาเป็นต้น ดังนั้น การสนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์สุนทรีย์ภาพนิทรรศการจึงมีความสำคัญและสามารถ ใช้ กรอบความคิด และ กระบวนการจากงานครั้งนี้ไปใช้กับการศึกษาศิลปินท่านอื่นๆ ได้อีกด้วย

บรรณานุกรม

- อภินันท์ โปษยานนท์. (2556). *Lecture on Princess Marsi Art work*. [Video file] สืบค้นจาก <http://www.marsifoundation.org/>หน้าหลัก
- พร้อมฉัตร สวัสดิวัตน์ (หม่อมราชวงศ์). สัมภาษณ์. 15 ธันวาคม 2561
- Eco Umberto. (2008). *History of Beauty*. Italy : G. Canale, Borgaro Tornese.
- นุชนันท์ โอสถานนท์, กรรมการมูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงมารศรี สุมพันธุ์ บริพัตร. สัมภาษณ์. 15 กรกฎาคม 2561.